

מפתח תשובות נכונות

10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	שאלה
(3)	(4)	(3)	(2)	(1)	(3)	(3)	(1)	(4)	(2)	תשובה

20	19	18	17	16	15	14	13	12	11	שאלה
(2)	(1)	(2)	(3)	(1)	(1)	(4)	(4)	(4)	(3)	תשובה

23	22	21	שאלה
(1)	(1)	(2)	תשובה

הסברים

אנלוגיות (שאלות 1-6)

1. השאלה: **מקרר : טרי -**

היחס: מקרר הוא מכשיר שמיועד לשמור על משהו **טרי**.
א' הוא מכשיר שמיועד לשמור משהו **ב'**.

תשובה (1): מברק : קצר. האם **מברק** הוא מכשיר שמיועד לשמור משהו **קצר**? לא. **מברק** הוא הודעה המשודרת למרחק.

תשובה (2): מטרייה : יבש. האם **מטרייה** היא מכשיר המיועד לשמור משהו **יבש**? כן.

תשובה (3): מכבש : סלול. האם **מכבש** הוא מכשיר המיועד לשמור משהו **סלול**? לא. **מכבש** הוא מכונה שבעזרתה סוללים כבישים.

תשובה (4): מפסק : חשוך. האם **מפסק** הוא מכשיר המיועד לשמור משהו **חשוך**? לא. מפסק הוא מתג חשמלי שבעזרתו אפשר להדליק נורה וכך להחשיך או להאיר את החדר.

תשובה (2).

2. השאלה: **נלעג : לעג -**

היחס: משהו **נלעג** זה משהו שמעורר **לעג**.
משהו **א'** זה מה שמעורר **ב'**.

תשובה (1): דעתן : דעה. האם מישהו **דעתן** זה מישהו שמעורר **דעה**? לא.

תשובה (2): מנומס : נימוס. האם מישהו **מנומס** זה מישהו שמעורר **נימוס**? לא. מישהו **מנומס** הוא מישהו שמתנהג **בנימוס**.

תשובה (3): גאוותן : גאווה. האם **גאוותן** זה מישהו שמעורר **גאווה**? לא. מישהו **גאוותן** הוא מישהו שהוא בעל **גאווה**.

תשובה (4): מכובד : כבוד. האם מישהו **מכובד** זה מישהו שמעורר **כבוד**? כן.

תשובה (4).

3. השאלה: בהתמדה : הפסקה –

היחס : בהתמדה זה ללא הפסקה.
א' זה ללא ב'.

- תשובה (1): בנקל : מאמץ. האם **בנקל** זה ללא **מאמץ**? כן.
תשובה (2): בעקיפין : תיווך. האם **בעקיפין** זה ללא **תיווך**? לא. **בעקיפין** זה באופן בלתי ישיר.
תשובה (3): בחטף : מהירות. האם **בחטף** זה ללא **מהירות**? לא. **בחטף** זה **במהירות**.
תשובה (4): במקביל : זמן. האם **במקביל** זה ללא **זמן**? לא.
תשובה (1).

4. השאלה: סגר : קפץ -

היחס : סגר וקפץ הן מילים נרדפות.
א' ו-ב' הן מילים נרדפות.

- תשובה (1): פתח : שחרר. האם **פתח** ו**שחרר** הן מילים נרדפות? לא.
תשובה (2): פתח : הכניס. האם **פתח** ו**הכניס** הן מילים נרדפות? לא.
תשובה (3): פתח : פער. האם **פתח** ו**פער** הן מילים נרדפות? כן.
תשובה (4): פתח : טרק. האם **פתח** ו**טרק** הן מילים נרדפות? לא. **טרק** זה סגר בחוזקה.
תשובה (3).

5. השאלה: תערוכה : מוצג –

היחס : תערוכה זה משהו שמורכב מכמה **מוצגים**.
א' הוא משהו שמורכב ממספר ב'.

- תשובה (1): עוגה : פרוסה. האם **עוגה** מורכבת ממספר **פרוסות**? לא. אמנם ניתן לפרוס **עוגה** למספר **פרוסות**, אך היא אינה **מורכבת** מפרוסות. ניתן לומר כי **מעוגה** ניתן ליצור מספר **פרוסות**.
תשובה (2): מתפרה : בגד. האם **מתפרה** מורכבת ממספר **בגדים**? לא. **מתפרה** היא המקום שבו מייצרים **בגדים**.
תשובה (3): משלחת : שליח. האם **משלחת** מורכבת ממספר **שליחים**? כן.
תשובה (4): מדשאה : דשא. האם **מדשאה** מורכבת ממספר **דשאים**? לא.
תשובה (3).

6.

השאלה: מהיר: פיזי – (פיזי = נמהר, לא שקול)

היחס: מישהו פיזי הוא מישהו מהיר מדי.
ב' הוא מי שהוא א' מדי.

תשובה (1): ארוך: ארכני. האם משהו ארכני הוא משהו ארוך מדי? כן. משהו ארכני הוא משהו ארוך יתר על המידה, כלומר ארוך מדי.

תשובה (2): רב: מרבי. האם מרבי הוא מישהו רב מדי? לא.

תשובה (3): יפה: יפהפה. האם יפהפה הוא מישהו שהוא יפה מדי? לא. יפהפה הוא מאוד יפה.

תשובה (4): מתוק: ממותק. האם ממותק הוא משהו מתוק מדי? לא. משהו ממותק הוא משהו מתוק.

תשובה (1).

הבנה והסקה (שאלות 7-17)

7.

השאלה: לכלכלנים סבורים שהקמת מפעלים חדשים סמוך לערים בפריפריה, במקום במרכז הארץ, תסייע לכלכלת ערים אלו הן באמצעות הגדלת הכנסותיהן של העיריות שבתחום שיפוט יוקמו המפעלים – בזכות מסי הארנונה שהם ישלמו להן - והן באמצעות הגדלת היצע העבודה לתושביהן.

על איזו מן ההנחות הבאות סברתם של הכלכלנים אינה מתבססת?

פתרון: לפי הפסקה הכלכלנים סבורים כי הקמת מפעלים סמוך לערים בפריפריה תסייע לכלכלת הערים (בזכות: א) הגדלת הכנסות הערים כתוצאה ממסי הארנונה שהמפעלים ישלמו להן ו-ב) הגדלת היצע העבודה לתושביהן. נעבור על התשובות המוצעות:

תשובה (1): הגדלת מספר מקומות העבודה הזמינים באזור כלשהו מסייעת לכלכלה של אותו אזור

הנחה זו היא אחת ההנחות שהשערת הכלכלנים מתבססת עליהן ולכן תשובה זו אינה נכונה.

לפי הכלכלנים הקמת המפעלים תסייע באמצעות הגדלת היצע העבודה לתושבי הערים בפריפריה, כלומר הגדלת מספר מקומות העבודה הזמינים מסייעת לכלכלה של אותו אזור.

תשובה (2): הארנונה המוטלת על מפעלים בפריפריה נמוכה מהארנונה המוטלת על מפעלים במרכז הארץ

מכיוון שהנחה זו אינה אחת ההנחות שעליהן מתבססת השערת הכלכלנים, הרי שזו התשובה הנכונה.

תשובה (3): מפעלים הסמוכים לערים בפריפריה מגייסים עובדים מקרב תושבי הערים האלה

לפי הכלכלנים הקמת המפעלים תסייע באמצעות הגדלת היצע העבודה לתושבי הערים בפריפריה, כלומר ההנחה עליה מתבססים הכלכלנים היא שהמפעלים המוקמים מגייסים את העובדים מתוך תושבי הערים הללו, ולכן תשובה זו אינה נכונה.

תשובה (4): מפעלים משלמים ארנונה לעירייה שבסמוך אליה הם נמצאים

לפי הכלכלנים הקמת המפעלים ליד ערי הפריפריה תסייע באמצעות הגדלת הכנסותיהן של העיריות שבתחום שיפוטן יוקמו המפעלים, ומכאן שהם מניחים כי המפעלים משלמים ארנונה לעירייה שבסמוך אליה (בתחום שיפוט) הם נמצאים. מכיוון שהנחה זו היא אחת ההנחות שהשערת הכלכלנים מסתמכת עליהן, הרי שהתשובה נפסלת.

תשובה (2).

8. **השאלה:** בעת שערכו קניות בסופרמרקט שאל גיא את נועה: "אם הפרות והירקות נשקלים רק בעת התשלום, מה מונע ממני לאכול אחת מהבננות שבעגלת הקניות עוד לפני שנגיע לקופה?" בתגובה אמרה לו נועה: "רק גנב ישמע את קריאתה של הפרצה."

איזו מן האפשרויות הבאות היא המתאימה ביותר להיות כוונת דבריה של נועה?

פתרון: נועה מבקרת בתשובתה את גיא: העובדה שהציע לאכול פרי שלא שילם עליו ("רק גנב") מצביעה על כך שהוא בכלל חושב על קיומה של האפשרות לעשות זאת ("ישמע את קריאתה של הפרצה").

תשובה (3).

9. **השאלה:** לכל חלקיק בטבע יש אנטי-חלקיק תואם, הזהה לו בכל תכונותיו הפיזיקליות זולת מטענו החשמלי. למשל, אלקטרון הוא בעל מטען חשמלי שלילי ואילו אנטי-אלקטרון הוא בעל מטען חשמלי חיובי. כאשר מדענים מצליחים ליצור אנטי-חלקיק במעבדה והוא בא במגע עם החלקיק התואם שלו, שניהם מושמדים מיד אגב שחרור כמות גדולה של אנרגיה.

מה נכון לומר על "החלקיק התואם" הנזכר בסוף הפסקה?

פתרון: לפי הפסקה לכל חלקיק בטבע יש חלקיק תואם שזהה לו בכל התכונות למעט המטען החשמלי. כאשר לפי הדוגמה המתייחסת לאלקטרון, לחלקיק יש מטען חשמלי שלילי, ולאנטי חלקיק מטען חשמלי חיובי. "החלקיק התואם" הנזכר בסוף הפסקה הוא חלקיק התואם לאנטי-חלקיק שיוצר במעבדה, ולכן הוא זהה לו בכל תכונותיו הפיזיקליות חוץ מהמטען החשמלי שלו. נעבור על התשובות המוצעות:

תשובה (1): הוא זהה בכל תכונותיו הפיזיקליות לכל חלקיק בטבע

התשובה אינה נכונה, שכן החלקיק התואם אינו זהה **לכל חלקיק בטבע**, אלא רק לאנטי-חלקיק שלו, ולאנטי-חלקיק זה הוא זהה בכל התכונות למעט במטען החשמלי.

תשובה (2): הוא זהה לאנטי-חלקיק מסוים בכל תכונותיו הפיזיקליות

התשובה אינה נכונה, שכן לפי הפסקה לכל חלקיק יש אנטי-חלקיק זהה לו בכל תכונותיו הפיזיקליות **זולת מטענו החשמלי**.

תשובה (3): הוא זהה בכל תכונותיו הפיזיקליות, חוץ מן המטען החשמלי, לכל חלקיק בטבע

התשובה אינה נכונה, שכן החלקיק התואם אינו זהה **לכל חלקיק בטבע** בכל תכונותיו הפיזיקליות חוץ מן המטען החשמלי, אלא רק לאנטי-חלקיק אחד מסוים.

תשובה (4): הוא זהה לאנטי-חלקיק מסוים בכל תכונותיו הפיזיקליות, חוץ מן המטען החשמלי. זו התשובה הנכונה.

תשובה (4).

10. **השאלה:** על פי חוק, שר הפנים קובע את מספרם של חברי המועצה בכל רשות מקומית לפי מספר התושבים שבשטח הרשות, כמפורט בטבלה הזו:

מספר חברי המועצה	מספר התושבים בשטח הרשות
5	עד 1,000
7-9	1,001-3,000
9-15	3,001-25,000
15-21	יותר מ-25,000

במקרים מיוחדים שר הפנים רשאי להגדיל את מספר חברי המועצה ברשות מקומית מקטגוריה מסוימת, והוא יכול לעשות זאת לכל היותר עד למספר המרבי הקבוע בטבלה לקטגוריה שאחריה.

איזה מן המצבים הבאים אינו אפשרי לפי החוק?

פתרון: מכיוון שהשאלה מפנה אותנו לבדוק את המצבים המתוארים בתשובות, נעבור על התשובות ונבדוק האם המצב המתואר בהן יתכן. התשובה הנכונה היא תשובה שבה המצב המתואר לא יתכן לפי הנתונים.

תשובה (1): ברשות מקומית שבה 500 תושבים מכהנים 6 חברי מועצה

תשובה זו אינה נכונה. לפי הטבלה כאשר מספר התושבים בשטח הרשות הוא עד 1,000, מספר חברי המועצה הוא 5. מכיוון שלפי הנתון שר הפנים רשאי להגדיל את מספר חברי המועצה ברשות מקומית מקטגוריה מסוימת עד למספר המרבי הקבוע בקטגוריה שאחריה, הרי ששר הפנים יכול להגדיל את מספר חברי המועצה עד ל-9 (מספרם המקסימלי של חברי המועצה כאשר יש בין 1,001 ל-3,000 תושבים בשטח הרשות), ומכאן שיתכן שהשר הגדיל את מספר חברי המועצה ל-6.

תשובה (2): ברשות מקומית שבה 4,000 תושבים מכהנים 18 חברי מועצה

תשובה זו אינה נכונה. לפי הטבלה כאשר מספר התושבים בשטח הרשות הוא בין 3,001 ל-25,000 יהיה מספר חברי המועצה בין 9 ל-15. מכיוון ששר הפנים רשאי להגדיל את מספר חברי המועצה ברשות מקומית מקטגוריה מסוימת עד למספר המרבי הקבוע בקטגוריה שאחריה, הרי ששר הפנים יכול להגדיל את מספר חברי המועצה עד ל-21 (מספרם המקסימלי של חברי המועצה כאשר יש יותר מ-25,000 תושבים בשטח הרשות), ולפיכך יתכן שיהיו 18 חברי המועצה.

תשובה (3): ברשות מקומית שבה 2,500 תושבים מכהנים 16 חברי מועצה

זו התשובה הנכונה. לפי הטבלה כאשר מספר התושבים בשטח הרשות הוא בין 1,001 ל-3,000 תושבים יהיה מספר חברי המועצה בין 7 ל-9. מכיוון ששר הפנים רשאי להגדיל את מספר חברי המועצה ברשות מקומית מקטגוריה מסוימת עד למספר המרבי הקבוע בקטגוריה שאחריה, הרי ששר הפנים יכול להגדיל את מספר חברי המועצה עד ל-15 (מספרם המקסימלי של חברי המועצה כאשר מספר התושבים בשטח הרשות הוא בין 3,001 ל-25,000), ולפיכך לא יתכן שיהיו 16 חברי המועצה.

תשובה (3).

11.

השאלה: הסוציולוג הפולני זיגמונט באומן גרס שהצורך באמביוולנטיות הוא חיוני, שאי-ההכרעה היא הכרחית. באופן פרדוקסלי, אי-אפשר לקבל לחלוטין את טענתו של באומן – שהרי בקבלתה ללא עוררין יש כדי לחתור תחתיה.

מה כוונת המשפט השני בפסקה?

פתרון: לפי תחילת הפסקה, הסוציולוג זיגמונט באומן טען כי חיוני להיות אמביוולנטי, כלומר שחשוב שלא להגיע להכרעה. המשפט השני בפסקה מצביע על הפרדוקס בכך שאם נקבל את טענתו של באומן, הרי שבהכרח יהיה עלינו לפקפק בה לפי הטענה שלו עצמו – שהרי חיוני להיות אמביוולנטי, ומכאן שאי-אפשר לקבל את טענתו לחלוטין.

תשובה (1): לעיקרון שעלינו להיות אמביוולנטיים בנוגע לכל דבר יש יוצאים מן הכלל

תשובה זו אינה נכונה. המשפט הראשון מביא את טענתו של באומן כי אמביוולנטיות היא הכרחית, והמשפט השני אינו טוען כי יש יוצאים מן הכלל לעיקרון של באומן, אלא מצביע על הפרדוקס שלפיו קבלה של הטענה בנוגע לאמביוולנטיות מחייב בד בבד גם את אי-קבלתה.

תשובה (2): דווקא מי שידחה את טענתו של באומן מכול וכול ימצא מסכים עמו

תשובה זו אינה נכונה. המשפט השני אינו עוסק במי שידחה את טענתו של באומן, אלא מצביע על הפרדוקס שלפיו אי-אפשר לקבל לחלוטין את טענתו של באומן.

תשובה (3): אם נסכים עם טענתו של באומן בלי סייגים, נהיה חייבים להסתייג ממנה

זו התשובה הנכונה. מכיוון שלטענתו של באומן יש להיות אמביוולנטי לגבי כל דבר, הרי שמי שמקבל את טענתו חייב להיות אמביוולנטי כלפיה, כלומר לקבל אותה ולהסתייג ממנה בה בעת.

תשובה (4): למעשה, טענתו של באומן מעידה על הצורך בהיעדר אמביוולנטיות ועל חשיבותה של ההכרעה

תשובה זו אינה נכונה. המשפט השני עוסק בקושי הפרדוקסלי לקבל באופן מוחלט את טענתו של באומן ולא נכתב בו כי מטענתו של באומן עולה חשיבותה של ההכרעה.

תשובה (3).

12.

השאלה: בכל יום שבו אורית מעיינת בעיתון היומי לאחר שקרה לה אירוע משמח, מתברר לה שהאסטרולוג אלחנן ניבא יום מוצלח לבני המזל שלה. ואולם, ברוב המקרים שבהם אורית מעיינת בעיתון כבר בבוקר ורואה כי אלחנן ניבא יום מוצלח לבני המזל שלה, לא קורה לה אירוע משמח בהמשך היום.

איזו מן העובדות הבאות עשויה להסביר זאת?

פתרון: ראשית, נבין מהי העובדה המצריכה הסבר לפי הפסקה. **ברוב הימים** שבהם **מעיינת** אורית בעיתון **בבוקר** ורואה כי בני המזל שלה עתידים, לפי האסטרולוג אלחנן, לחוות יום מוצלח, היא **לא עוברת אירוע משמח** במהלך היום, אולם **בכל יום** שבו היא מעיינת בעיתון **לאחר שקרה לה אירוע משמח** מתברר לה כי האסטרולוג ניבא לבני מזלה יום מוצלח. נעבור על התשובות המוצעות:

תשובה (1): לאורית קורים אירועים משמחים רק ב-20% מהימים

תשובה זו אינה נכונה. עובדה זו עשויה להסביר מדוע ברוב הימים שבהם היא מעיינת בבוקר בתחזית האסטרולוגית לא קורה לה אירוע משמח, שכן לפי התשובה ברוב הימים לא קורה לה אירוע משמח, ויתכן כי ברוב הימים התחזית של אלחנן היא לאירוע משמח. אולם העובדה אינה מסבירה מדוע כאשר אורית מעיינת בעיתון לאחר שקרה לה אירוע משמח, התחזית האסטרולוגית מצביעה על יום מוצלח, שהרי יתכן שכאשר קורה לה אירוע משמח התחזית לא תהיה ליום מוצלח.

תשובה (2): רק לעתים נדירות אורית מעיינת בעיתון אחרי שקורה לה אירוע משמח

תשובה זו אינה נכונה. העובדה שאורית מעיינת רק לעתים נדירות בעיתון לאחר שקורה לה אירוע משמח אינה מסבירה מדוע **בכל המקרים הללו** היא רואה כי התחזית הייתה ליום מוצלח. גם אם מדובר במספר קטן יחסית של אירועים, לא ברור עדיין כיצד בכול אותם אירועים התחזית המופיעה בעיתון חוזה את

האירוע המשמח שאירע, בעוד שברוב הימים שבהם אורית מעיינת מלכתחילה ורואה כי אלחנן ניבא יום מוצלח לבני המזל שלה, לא קורה לה אירוע משמח.

תשובה (3): ציפייה לאירוע משמח מעלה את הסיכוי שאירוע כזה אכן יתרחש

תשובה זו אינה נכונה. אם ציפייה לאירוע משמח מעלה את הסיכוי שהוא אכן יתרחש, לא ברור מדוע ברוב הימים שבהם אורית מעיינת מלכתחילה ורואה כי אלחנן ניבא יום מוצלח לבני המזל שלה, לא קורה לה אירוע משמח.

תשובה (4): אלחנן מעולם לא פרסם תחזית יומית שבה לא ניבא יום מוצלח לבני המזל של אורית

זו התשובה הנכונה. אם אלחנן מעולם לא פרסם תחזית יומית שבה לא ניבא יום מוצלח לבני המזל של אורית, הרי שבכול התחזיות שאלחנן מפרסם הוא מנבא יום מוצלח לבני המזל שלה. לכן, בכל יום שבו אורית מעיינת בעיתון היומי לאחר שקרה לה אירוע משמח, מתברר לה שאלחנן ניבא יום מוצלח, הרי הוא תמיד מנבא יום מוצלח. אולם מכיוון שככל הנראה לא בכל הימים קורה לאורית אירוע משמח, הרי שברוב המקרים שבהם אורית מעיינת בעיתון **בבוקר** ורואה כי אלחנן ניבא יום מוצלח, לא קורה לה אירוע משמח בהמשך היום.

תשובה (4).

13.

השאלה: הסוציולוג הנטינגטון: "כשאני מדבר על ציוויליזציה אני מתכוון לישות תרבותית מסוג מסוים מאוד. כפרים, חבלי ארץ, קבוצות אתניות ולאומים – לכולם יש תרבויות ייחודיות, ברמות שונות של גיוון תרבותי. תרבותו של כפר בדרום איטליה עשויה להיות שונה מתרבותו של כפר בצפון איטליה, אך שניהם חלק מהתרבות האיטלקית, המבחינה אותם מכפרים גרמניים. גם לקהילות אירופיות מאפיינים תרבותיים משותפים המבחינים אותן מקהילות באפריקה או בסין. אבל אפריקאים, סינים ואנשי המערב אינם חלק משום ישות תרבותית רחבה יותר. הם מהווים, לשיטתי, ציוויליזציות."

מהי ציוויליזציה לשיטתו של הנטינגטון?

פתרון: בתחילת הפסקה מצהיר הנטינגטון כי כאשר הוא מדבר על ציוויליזציה הוא מתכוון לישות תרבותית מסוג מסוים. לאחר מכן הוא מפרט לגבי תרבויות ייחודיות שונות אשר מהוות חלק מישות תרבותית גדולה יותר, למשל כפר בדרום איטליה וכפר בצפון איטליה, שעל-אף שהם נבדלים זה מזה בתרבותם, שני הכפרים הם חלק מהתרבות האיטלקית, השונה מהתרבות הגרמנית. הפסקה מסתיימת בקביעה כי אפריקאים, סינים ואנשי המערב אינם חלק מישות תרבותית רחבה יותר, ולכן מהווים לשיטתו ציוויליזציות. אפשר לסכם כי לפי הנטינגטון, מי שאינו חלק מישות תרבותית רחבה יותר הוא ציוויליזציה. נעבור על התשובות המוצעות:

תשובה (1): ישות תרבותית הנפרשת על אזור גאוגרפי אחד, שבו כפרים, חבלי ארץ, קבוצות אתניות ולאומים

תשובה זו אינה נכונה. הנטינגטון אינו מגדיר ציוויליזציה לפי אזור גאוגרפי אחד או לפי מספר האזורים הגיאוגרפיים, כי אם לפי העובדה שהיא אינה חלק מישות תרבותית רחבה יותר.

תשובה (2): קבוצה של קהילות בעלות מאפיינים תרבותיים משותפים המבדילים אותן מקהילות אחרות

תשובה זו אינה נכונה. אפיון תרבותי המשותף למספר קהילות אינו הופך אותן לציוויליזציה לשיטתו של הנטינגטון, אלא העובדה שהקבוצה אינה חלק מישות תרבותית רחבה יותר.

תשובה (3): הישות התרבותית הכוללת הן את האפריקאים, הן את הסינים והן את אנשי המערב

תשובה זו אינה נכונה. הנטינגטון אינו טוען שציוויליזציה היא הישות התרבותית הכוללת הן את האפריקאים, הן את הסינים והן את אנשי המערב, אלא שכל אחת מהקבוצות הללו היא ציוויליזציה בפני עצמה. לשיטתו, ציוויליזציה היא ישות תרבותית שאינה חלק מישות גדולה יותר.

תשובה (4): ישות תרבותית שאינה חלק משום ישות תרבותית רחבה יותר.

זו התשובה הנכונה. לפי הפסקה, כך הנטינגטון מגדיר מהי ציוויליזציה.

תשובה (4).

14.

השאלה: פרופסור קדמי אמרה לתלמידתה: "לולא התגלו בעת האחרונה ספרים שנכתבו בשפה הגאלית העתיקה ושאינם ספרי קודש, הייתי מתקשה לתמוך בעמדתם של אלו הפוסלים את טענתה של פרופסור שושן מתחילת דרכה כהיסטוריונית."

מדבריה של פרופסור קדמי אפשר להבין כי –

פתרון: ראשית, נפשט את הנטען בפסקה על-ידי פרופסור קדמי.

טענתה של פרופסור קדמי היא כי לולא (=אם לא) התגלו הספרים שנכתבו בשפה הגאלית ושאינם ספרי קודש, היא הייתה מתקשה לתמוך בעמדה מסוימת, ומכאן ניתן להסיק כי מכיוון שכן גילו ספרים בשפה הגאלית שאינם ספרי קודש קל לה לתמוך בעמדה. כעת נמשיך לקרוא, ונגלה כי העמדה שבה הפרופסור תומכת היא עמדתם של אלו השוללים את טענתה של פרופסור שושן, כלומר פרופסור קדמי שוללת את טענתה של פרופסור שושן בתחילת דרכה.

תשובה (1): היא תומכת בעמדתה של פרופסור שושן על אף התגליות האחרונות

תשובה זו אינה נכונה. לפי הפסקה התגליות האחרונות גרמו לפרופסור קדמי שלא לתמוך בעמדתה של פרופסור שושן.

תשובה (2): בעת האחרונה התגלו ספרי קודש שנכתבו בשפה הגאלית העתיקה

תשובה זו אינה נכונה. לפי הפסקה לאחרונה התגלו ספרים שנכתבו בשפה הגאלית שאינם ספרי קודש.

תשובה (3): בתחילת דרכה כהיסטוריונית טענה פרופסור שושן כי כל ספרי הקודש נכתבו בשפה הגאלית העתיקה

תשובה זו אינה נכונה. אנו יודעים כי בעקבות גילוי הספרים פרופסור קדמי אינה תומכת בטענתה של פרופסור שושן. אם טענתה של פרופסור שושן בתחילת דרכה הייתה שכל ספרי הקודש נכתבו בשפה הגאלית העתיקה, הרי שרק גילוי של ספרי קודש אשר לא נכתבו בשפה הגאלית העתיקה הייתה גורמת לפרופסור קדמי לשלול את טענתה.

תשובה (4): מבקריה של פרופסור שושן טוענים שלא כל הספרים שנכתבו בשפה הגאלית העתיקה הם ספרי קודש

זו התשובה הנכונה. בעקבות גילוי הספרים פרופסור קדמי אינה תומכת בטענתה של פרופסור שושן. אם נתגלו ספרים שנכתבו בשפה הגאלית העתיקה ואינם ספרי קודש, הרי שפרופסור קדמי (ממבקריה של פרופסור שושן) יכולה לטעון כי לא כל הספרים שנכתבו בשפה העתיקה הם ספרי קודש.

תשובה (4).

15.

השאלה: הממצאים שנתגלו בתל אחלאם _____ את ההשערה שאחיפשת השני הוא שהקים את העיר הקדומה ששכנה על התל, שכן _____ בהם השפעת האדריכלות המצרית, _____ אזור _____ כיבושיו של שליט זה.

פתרון: חלקו הראשון של המשפט מתייחס להשפעת הממצאים שהתגלו על ההשערה שאחיפשת הוא שהקים את העיר, וחלקו השני של המשפט עוסק בסיבות להשפעה הנתענת בחלקו הראשון.

נעבור על התשובות המוצעות:

תשובה (1): הממצאים שנתגלו בתל אחלאם **מחלישים** את ההשערה שאחיפשת השני הוא שהקים את העיר הקדומה ששכנה על התל, שכן **ניכרת** בהם השפעת האדריכלות המצרית, **שנעלמה מן האזור בעקבות** כיבושיו של שליט זה.

חלק ראשון: הממצאים מחלישים את ההשערה שאחיפשת הקים את העיר.

חלק שני: בממצאים ניכרת השפעה מצרית שנעלמה מהאזור בעקבות כיבושיו של אחיפשת.

אם ידוע כי השפעת האדריכלות המצרית נעלמה מהאזור בעקבות כיבושי אחיפשת, ניתן להבין כי העיר, אשר לפי הממצאים הושפעה מהאדריכלות המצרית, לא הוקמה על ידי אחיפשת. לפיכך, ממצא זה אכן מחליש את ההשערה שאחיפשת הוא שהקים את העיר, ולכן זו התשובה הנכונה.

תשובה (1).

16.

השאלה: רבים _____ הגבלת חופש הביטוי של גורמים המסיתים נגד הדמוקרטיה, _____ חופש הביטוי הוא מעקרונותיה החשובים ביותר. שלא כמוהם, אני סבור ש _____ שבמתן חופש ביטוי בלתי מוגבל _____ בו.

פתרון: נעבור על התשובות המוצעות:

תשובה (1): רבים **מתנגדים** להגבלת חופש הביטוי של גורמים המסיתים נגד הדמוקרטיה, **שכן לטענתם** חופש הביטוי הוא מעקרונותיה החשובים ביותר. שלא כמוהם, אני סבור **שהרווח** שבמתן חופש ביטוי בלתי מוגבל **קטן מן הסכנות הכרוכות** בו.

חלקו הראשון של המשפט מדבר על ההתייחסות של רבים כלפי הגבלת חופש הביטוי, וחלקו השני של המשפט עוסק בדעת המחבר, המנוגדת לדעת הרבים.

חלק ראשון: רבים מתנגדים להגבלת חופש הביטוי, כלומר הם בעד מתן חופש ביטוי בלתי מוגבל.

חלק שני: המחבר, שלא כמוהם, כלומר בניגוד לדעה שבמשפט הראשון, סבור שהרווח במתן חופש ביטוי בלתי מוגבל קטן מן הסכנות הכרוכות בו (במתן חופש כזה), כלומר הסיכון גדול מן הרווח. לפיכך, הוא מתנגד למתן חופש ביטוי בלתי מוגבל, כלומר הוא בעד הגבלת חופש הביטוי.

מכיוון שמצאנו כי אכן יש ניגוד בין שתי הדעות, קיבלנו משפט הגיוני, ולכן זו התשובה הנכונה.

תשובה (1).

17. השאלה: יותר להבחין בשרידי ספינות טרופות באזורים שבהם _____ זרמים תת-ימיים, _____ זרמים כאלה _____ לאלמוגים ולצמחים השונים "להתיישב" על שרידי ספינות וכך להסוותם.

פתרון: החלק הראשון מתאר האם קשה/קל להבחין בשרידי הספינות בשל/למרות הזרמים התת-ימיים. המשך המשפט מתאר את השפעת הזרמים על אפשרות האלמוגים/הצמחים להתיישב על אותן ספינות. מילת היחס בין שני החלקים נמצאת בהשלמה השלישית.

נעבור על התשובות המוצעות:

תשובה (1): קשה יותר להבחין בשרידי ספינות טרופות באזורים שבהם יש זרמים תת-ימיים, אף שזרמים כאלה מאפשרים לאלמוגים ולצמחים השונים "להתיישב" על שרידי ספינות וכך להסוותם.

חלק ראשון: קשה להבחין בשרידי הספינות כשיש זרמים תת-ימיים.
חלק שני: הזרמים התת-ימיים מאפשרים לצמחים ולאלמוגים להסוות את שרידי הספינות.
בין שני החלקים המתוארים יש יחס של התאמה, שכן קשה להבחין בשרידי הספינות כאשר יש זרמים תת-ימיים, אם אותם זרמים מסייעים להסוות הספינות. מילת היחס בהשלמה השלישית היא "אף ש", המצביעה על ניגוד, ולפיכך תשובה זו אינה נכונה.

תשובה (2): קל יותר להבחין בשרידי ספינות טרופות באזורים שבהם יש זרמים תת-ימיים, אף שזרמים כאלה אינם מאפשרים לאלמוגים ולצמחים השונים "להתיישב" על שרידי ספינות וכך להסוותם.

חלק ראשון: קל להבחין בשרידי הספינות כשיש זרמים תת-ימיים.
חלק שני: זרמים תת-ימיים אינם מאפשרים לצמחים ולאלמוגים להסוות את שרידי הספינות, ולכן כשיש זרמים הצמחים לא מסווים את הספינות.
בין שני החלקים המתוארים יש יחס של התאמה, שכן קל להבחין בשרידי הספינות כאשר יש זרמים תת-ימיים, אם אותם זרמים אינם מסייעים בהסוות הספינות. מילת היחס בהשלמה השלישית היא "אף ש", המצביעה על ניגוד, ולפיכך תשובה זו אינה נכונה.

תשובה (3): קשה יותר להבחין בשרידי ספינות טרופות באזורים שבהם אין זרמים תת-ימיים, שכן זרמים כאלה אינם מאפשרים לאלמוגים ולצמחים השונים "להתיישב" על שרידי ספינות וכך להסוותם.

חלק ראשון: קשה להבחין בשרידי הספינות כשאינן זרמים תת-ימיים.
חלק שני: זרמים תת-ימיים אינם מאפשרים לצמחים ולאלמוגים להסוות את שרידי הספינות, ולכן כשאינן זרמים הצמחים והאלמוגים מסווים את הספינות.
בין שני החלקים המתוארים יש יחס של התאמה, שכן קשה להבחין בשרידי הספינות כאשר אין זרמים תת-ימיים, אם בהיעדרם של זרמים כאלו הצמחים יכולים להסוות את הספינות. מילת היחס בהשלמה השלישית היא "שכן", המצביעה על התאמה, ולפיכך זו התשובה הנכונה.

תשובה (3).

הבנת הנקרא (שאלות 18-23)

18. השאלה: מהו "הדבר" (שורה 4)?

פתרון: הפסקה הראשונה מתארת את פרדוקס העֵרְמָה העתיק אשר מעלה את התהייה המודגמת במשפט אשר אחריו מופיעה המילה "הדבר". בדוגמה מועלית התהייה של יובולידס בשאלה כיצד ערמת חול הופכת באמצעות הוצאת גרגר אחד ללא-ערמה. המילה "הדבר" בשורה 4 מתייחסת לתופעה האמורה, כלומר לתופעה של הוצאת גרגר אחד מערמה אשר הופכת אותה ללא ערמה.

תשובה (2).

19.

השאלה: על איזו מן השאלות הבאות אפשר להחיל את פרדוקס הערמה?

פתרון: בשורה 8 נאמר כי "פרדוקס זה מצוי בכל מושג עמום, מושג שגבולות החלתו אינם חדים." נעבור על התשובות המוצעות:

תשובה (1): מתי תינוק הופך לפעוט?

זו התשובה הנכונה. אין הגדרה חדה ומדויקת לרגע שבו תינוק הופך לפעוט.

תשובה (2): כמה מים יכול להכיל בקבוק נתון?

תשובה זו אינה נכונה. לשאלה זו יש תשובה מדויקת, ומכאן שאינה שאלה שיש לה תשובה עמומה.

תשובה (3): באיזה גיל אדם ראוי לקבל רישיון נהיגה?

תשובה זו אינה נכונה. לשאלה זו יש תשובה מדויקת, ומכאן שאינה שאלה שיש לה תשובה עמומה.

תשובה (4): מה הציון הנמוך ביותר שאפשר לקבל בבחינה כלשהי?

תשובה זו אינה נכונה. לשאלה זו יש תשובה מדויקת, ומכאן שאינה שאלה שיש לה תשובה עמומה.

תשובה (1).

20.

השאלה: למה "להתחיל אפילו ממיליארד גרגירים" (שורות 14-15)?

פתרון: הפסקה השנייה מנסחת את פרדוקס הערמה באמצעות טיעון שרשרת אשר בבסיסו שתי הנחות. ההנחה הראשונה מבין שתי ההנחות היא כי מיליון גרגירים הם ערמה. בסוף הפסקה נטען כי מן הסתם על הנחה 1 יסכימו כולם, ואם לא, ניתן להתחיל אפילו ממיליארד גרגירים. כלומר, אם יש מי שסבור שהנחה 1 אינה נכונה, שכלומר שמיליון אינו מספר גרגירים גדול מספיק על מנת לכנות את הגרגירים "ערמה", הרי שניתן להתחיל אפילו ממספר גדול יותר, מיליארד גרגירים, כך שיוכל להסכים עם הנחה זו.

תשובה (1): מפני שכך יהיה קל יותר לקבל את הנחה 2

התשובה אינה נכונה. הסיבה "להתחיל אפילו ממיליארד גרגירים" היא על מנת להקל על קבלת הנחה 1, ולא על מנת להקל על קבלת הנחה 2.

תשובה (2): מפני שאולי יהיה מי שיטען שמיליון גרגירים אינם מהווים ערמה.

זו התשובה הנכונה.

תשובה (3): מפני שכך יהיה קל יותר לקבל את המסקנה האחרונה שבשרשרת

תשובה זו אינה נכונה. כאמור, המטרה בלהתחיל אפילו ממיליארד היא להקל על קבלת הנחה 1, ולא על קבלת המסקנה האחרונה בשרשרת, אשר לפיה גם גרגיר אחד הוא ערמה.

תשובה (4): מפני שאם מסכימים שמיליון גרגירים מהווים ערמה, מספר גדול יותר של גרגירים הם בוודאי ערמה

תשובה זו אינה נכונה. כאמור, המטרה בלהתחיל ממספר של מיליארד גרגירים, מספר הגדול ממיליון גרגירים, היא להקל על מי שמתקשה לקבל את הנחה 1, כלומר את ההנחה כי מיליון גרגירים הם ערמה. ברור שמי שמסכים שמיליון גרגירים מהווים ערמה, יסכים כי גם מספר גדול יותר של גרגירים מהווה ערמה, אולם זו אינה המטרה שלשמה הוצע להתחיל ממיליארד גרגירים.

תשובה (2).

21. השאלה: איזו מן הטענות הבאות עולה מגישתם של אלה המתמודדים עם הפרדוקס בעזרת "לוגיקה עמומה" (שורה 17)?

פתרון: לפי הפסקה השלישית אחד הניסיונות להתמודד עם הפרדוקס הוא באמצעות "לוגיקה עמומה". בניגוד ללוגיקה הפורמלית, שלפיה כל טענה היא אמיתית או שקרית, לפי הלוגיקה העמומה קיימות דרגות שונות של אמת. לכל אחת מהמסקנות בטיעון השרשרת יש דרגת אמת שונה: למסקנה הראשונה (מיליון גרגירים הם ערמה) יש דרגת אמת גבוהה, ולמסקנות הבאות אחריה יש דרגת אמת קטנה והולכת, והמסקנה האחרונה (גרגיר אחד הוא ערמה) היא שקרית. נעבור על התשובות המוצעות, ונבדוק איזו טענה עולה מגישת ה"לוגיקה העמומה":

תשובה (1): אם נכון לומר שמה שלפנינו הוא ערמת חול, הרי באותה מידה נכון לומר זאת לאחר הוצאת גרגיר חול אחד ממנה

תשובה זו אינה נכונה, שכן לפי הלוגיקה העמומה לכל מסקנה בטיעון השרשרת יש דרגת אמת קטנה והולכת, ולכן לאחר הוצאת גרגיר אחד של חול מהערמה, הטענה כי לפנינו ערמה נכונה במידה פחותה, ולא באותה מידה.

תשובה (2): הטענה שאלף גרגירי חול הם ערמה היא אמיתית פחות מהטענה שעשרת אלפים גרגירי חול הם ערמה.

זו התשובה הנכונה. לפי הלוגיקה העמומה לכל מסקנה בטיעון השרשרת יש דרגת אמת קטנה והולכת, ולכן הטענה שאלף גרגירי חול הם ערמה אמיתית פחות מהטענה שעשרת אלפים גרגירי חול הם ערמה.

תשובה (3): המסקנה של טיעון השרשרת אינה נכונה, משום שההנחה שמיליון גרגירים הם ערמה היא שקרית תשובה זו אינה נכונה, שכן אין זה נכון שלפי הלוגיקה העמומה זו הסיבה שהמסקנה של טיעון השרשרת אינה נכונה. לפי הלוגיקה העמומה, למסקנה הראשונה בטיעון השרשרת – מיליון גרגירים הם ערמה – יש דרגת אמת גבוהה, כלומר היא אינה שקרית.

תשובה (4): הטענה שגרגיר חול אחד הוא ערמה שקרית פחות מן הטענה שגרגיר חול אחד אינו ערמה

תשובה זו אינה נכונה. ה"לוגיקה העמומה" אינה טוענת שאותו טיעון ממש יכול להיות גם אמיתי וגם שקרי, אלא שיש דרגות שונות של אמת, ולכן לפיה ככל שמספר הגרגירים קטן יותר הטענה שמדובר בערמה אמיתית פחות מהטענה המתייחסת למספר גרגירים גדול יותר.

תשובה (2).

22. השאלה: מהן אותן "הנחות המקובלות עלינו" (שורות 24-25)?

פתרון: ה"הנחות המקובלות עלינו" הן ההנחות אשר פורטו בשלב מוקדם יותר בקטע. האחת – שמיליון גרגירים הם ערמה, והשנייה – אם מספר כלשהו של גרגירים הוא ערמה, הרי שגם לאחר הוצאת גרגיר אחד ממנה, היא תישאר ערמה. נעבור על התשובות המוצעות.

תשובה (1): ההנחה שהוצאת גרגיר אחד מערמה לא תהפוך אותה ללא-ערמה וההנחה שמיליון גרגירי חול מהווים ערמה

זו התשובה הנכונה. אלו שתי ההנחות המקובלות עלינו שעומדות בבסיס "פרדוקס הערמה", שכן נובעת מהן מסקנה המנוגדת לשכל הישר שלפיה גרגיר אחד מהווה אף הוא ערמה.

תשובה (2): ההנחה שכל טענה היא אמיתית או שקרית וההנחה שאין ערכי ביניים בין אמת לשקר

תשובה זו אינה נכונה. ההנחה המפורטת בתשובה זו עומדת בבסיס הלוגיקה הפורמלית המקובלת.

תשובה (3): ההנחה שמיליון גרגירים הם ערמה וההנחה שגרגיר אחד אינו ערמה

תשובה זו אינה נכונה. ההנחה שמיליון גרגירים הם ערמה אמנם היא אחת מההנחות המקובלות עלינו, אולם לא נטען בקטע כי יש הנחה מקובלת אשר לפיה גרגיר אחד אינו ערמה, אלא זוהי המסקנה המכונה פרדוקסלית הנובעת משתי ההנחות המקובלות עלינו (שורות 13-14).

יולי 2017 - הסברים לפרק הראשון בחשיבה מילולית

תשובה (4): ההנחה שלפי כללי הלוגיקה הפורמלית אפשר להסיק שגרגיר אחד הוא ערמה וההנחה שלפי השכל הישר גרגיר אחד אינו ערמה

תשובה זו אינה נכונה. המסקנה שגרגיר אחד הוא ערמה לפי הלוגיקה הפורמלית, והעובדה שהנחה זו מנוגדת לשכל הישר, הן המרכיבים של פרדוקס הערמה, ולא מהוות את ההנחות המקובלות עלינו.

תשובה (1).

23. השאלה: על פי הפסקה האחרונה, מדוע כל אחת מן המסקנות בטיעון השרשרת אמתית על פי המרכיב השני?

פתרון: הפסקה האחרונה מסבירה באמצעות "הסבר שני המרכיבים" מדוע המסקנה האחרונה בטיעון השרשרת נובעת מהנחות המקובלות עלינו, ובה בעת מנוגדת לשכל הישר. המרכיב האחד הוא השוואת אוסף הגרגירים הנותר לדימוי של ערמה בראשנו, והמרכיב השני הוא השוואת אוסף הגרגירים שלפנינו למצבו הקודם.

לפי הפסקה כל אחת מן המסקנות בטיעון השרשרת היא אמתית לפי המרכיב השני, כלומר בהשוואת אוסף הגרגירים במצב אחד למצב הקודם, לא ניתן להבחין בהבדל משמעותי בין שני המצבים.

תשובה (1).
